caal aanhangsel, waarin Van Royen alle grammatica uitlegt die hij daarvoor niet heeft behandeld.
Van Royen heeft zijn boek geschreven omdat hij wil breken met het traditionele onderwijs van de oude talen waarin rijtjes en onbegrijpelijke grammaticale termen de boventoon voerden. Als voorbeeld van dit onderwijs noemt hij een verhaal van Willem Elschot, waarin een jongetje niets begrijpt van de volgende zin: 'een mannelijk zelfstandig naamwoord dat in de spraakleer als voorbeeld wordt aangehaald als voorbeeld van de tweede verbuiging'. Elschots verhaal werd in 1913 gepubliceerd en hiermee is meteen aangegeven waarom Van Royen met zijn 'Taal voor iedereen' eigenlijk een overbodig boek geschreven heeft. Met die traditie is in het huidige onderwijs allang gebroken en op een verregaander wijze dan Van Royen doet. Leerlingen beginnen zonder kennis van naamvallen met het vertalen van eenvoudige zinnetjes. De theorie komt later wel. Terwijl Van Royen, zij het op een humoristische manier, meteen begint met de grammatica. En dat is het tweede punt van kritiek: Van Royen breekt helemaal niet met de traditie, hij vertaalt deze alleen naar onze tijd en vereenvoudigt ze wat, om aan het eind van het boek alle vergeten grammatica nog in sneltreinvaart op te sommen. Tussen alle vergelijkingen met huizen bouwen door zijn in de uitleg toch nog ruim veertig rijtjesschema's te tellen. Of de claim dat je met 'Latijn. Een taal voor iedereen' Caesars De Bello Gallico zou moeten kunnen vertalen, waar is, weet ik niet. Wel weet ik dat het vertalen van De Bello Gallico een stuk makkelijker is dan het vertalen van teksten van Vergilius, Plinius of Livius. Rest de vraag of de ouderwetse benadering, die Van Royen dus stiekem aanhangt, een verkeerde is. Latijn blijft voornamelijk een taal die vertaald wordt en bij vertalingen is kennis van grammatica eenvoudigweg belangrijker dan bij het je verstaanbaar maken in een taal. Maar dat is een andere discussie. Duidelijk is in ieder geval wel dat voor de ouderwetse noch de moderne benadering Van Royen iets wezenlijks heeft toegevoegd.

Ramses Peters

JAN VAN AKEN. KONING VOOR EEN DAG
(QUERIDO: AMSTERDAM/ANTWERPEN 2008), 270 BLZ., PRIJS € 18,95.

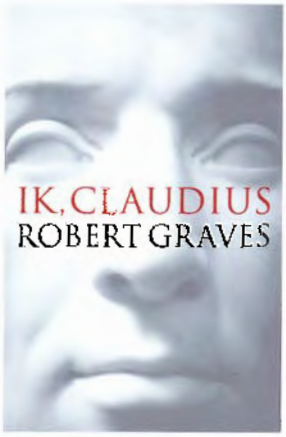
'In Efesos, de grootste van de Twaalf Ionische Steden, zag Hipponax het levenslicht - en het levenslicht schrikte voor hem terug. Zijn vader, de wagenmaker Pytheas, vloekte in drie tongen, want het leven in een grensgebied kleurt de taalschat.' Met deze lyrische, wat archaïsche zinnen, begint het eerste hoofdstuk van 'Koning voor een dag' van Jan van Aken. 'Koning voor een dag' is het geromantiseerde levensverhaal van de schimpdichter Hipponax, die leefde in het Ionië van de zesde eeuw voor Christus. Hipponax stond in de Oudheid bekend als 'de vader van de parodie'.
Er bestaat het vermoeden dat de eerste *psogoi*, smaaddichters, hun intrede deden bij de festivals van Dionysos en Demeter. Net als hedendaagse gangsta-rappers probeerden zij op een zo virtuoos mogelijke manier elkaar de huid vol te schelden. Ook bij de Eleusische mysteriën werd er flink gescholden, alleen waren daar aanzienlijke burgers en niet de mededichters het mikpunt van spot.
Hipponax was zo'n smaaddichter en blijkbaar zo goed in zijn vak, dat hij zijn grootste vijanden, de beeldhouwers Boupalos en Athenis, zo bespotte dat ze zichzelf verhingen. Althans, dat was volgens Plinius wat sommigen geloofden. Veel meer dan dat hij ontzettend lelijk was, uit Efesos werd verbannen en naar het naburige Klazomenai vertrok, is verder over de historische Hipponax niet bekend. Wel heeft de dichter een aantal liederlijke, soms vulgaire satiren nagelaten. Met de historische feiten als kader en deze satiren als invulling heeft Jan van Aken een heel aardige historische roman geschreven.
Aardig is misschien niet het goede woord, want 'Koning voor een dag' loopt niet bepaald over van vriendelijkheid. De lelijke kreupele Hipponax leidt als kind een eenzaam bestaan en waar hij onder de mensen komt, is hij het mikpunt van pesterijen. Toch lijkt hij na verloop van tijd met zijn vulgaire en spottende gedichten aan populariteit te winnen in Efesos. Zelfs de mooie Arète, zus van de beroemde beeldhouwers Boupalos en Athenis, lijkt voor de lompe, hinkende bard te vallen. Boupalos vernedert Hipponax echter door een standbeeld, een karikatuur van Hipponax, op het marktplein te zetten. Hipponax reageert met een satire, waarin hij de broers belachelijk maakt. Rellen breken uit in de stad, er vallen doden en Hipponax wordt voor twintig jaar verbannen uit de stad. Vanaf dit moment komt het verhaal in een stroomversnelling. Hipponax trekt de wereld in en leeft het leven van een roekeloze bohemien: hij

reist met piraten, vlucht voor bloeddorstige priesteressen, verkeert met de duurste courtisane van Egypte en wordt in een afschuwelijk ritueel door een heks van impotentie genezen. Na jaren van bloedstollende avonturen vindt Hipponax in Klazomenai zijn geliefde Arète weer, die echter nog steeds nauwlettend in de gaten wordt gehouden door zijn aartsvijand Boupalos. De dichter zint op wraak en krijgt die ook. Wat dan rest is een prachtig einde, dat ik u niet zal verklappen. Van Aken lijkt zich goed thuis te voelen in het historische genre. Hoewel hij hier en daar de schoolmeester uithangt door soms zelfs in dialogen een detaillistische uitleg van de historische context te geven, stoort dat niet en maakt juist het beeld compleet. Van Aken bedient zich in 'Koning voor een dag' van een archaïsch, lyrisch aandoende taal. Hierdoor krijg je soms de indruk een Griekse vertaling te lezen, waardoor het verhaal juist authentiek overkomt. Alleen de gedichten die Hipponax zingt, waarvan er overigens slechts enkele van de dichter zelf zijn, klinken als letterlijke vertalingen. Hiermee blijft de gangsta-rapper, bard, en bohemien Hipponax toch op afstand. En dat is opvallend, want Van Aken laat zien dat hij juist het dichterlijk proza goed beheerst.

Ramses Peters

ROBERT GRAVES, *IK, CLAUDIUS*.
(Mynx: Amsterdam 2008), 442 blz., prijs € 24,95.

'Clau… Clau… Clau…' Het is niet mogelijk dit boek te lezen zonder de Claudius van de televisieserie te zien en te horen. De houterige stotteraar die gek gedacht werd, maar slimmer was dan iedereen. De man die tegen zijn zin op de schouders werd gehesen van uitgelaten paleiswachters in de hysterische nasleep van de moord op Caligula (hij had zich volgens Suetonius achter een gordijn verstopt, maar zijn voeten staken er onder uit). Zijn biografie meldt dat hij historische werken en een autobiografie heeft geschreven, maar die teksten zijn verloren gegaan. Robert Graves heeft ons de autobiografie alsnog gegeven, en hij maakt de keizer tot een man die met een mix van ironie en melancholie het bestaan beschrijft van de kleine familieklieк die de macht had in het vroege Romeinse keizerrijk. Deze schildering is eigenlijk een gedetailleerde invulling van de schets die Tacitus en Suetonius tekenden: de nakomelingen van Augustus zijn doortrapte intriganten die zich met vuil spel, of met giftige paddenstoelen, verzekeren van een positie voor zichzelf of voor hun beschermeling. De Claudius van Graves wilde eigenlijk een rustig leven leiden als schrijver van geschiedkundige werken. Zijn eerste gedachte als hij tot keizer wordt gebombardeerd is dat hij nu toegang gaat hebben tot de geheime paleisarchieven. De 'autobiografie' die we lezen wordt in dit licht ook een boek over boeken: boeken die geschreven zijn, maar verdwenen, boeken die herschreven zijn om in het straatje te passen van een heerser. Meteen aan het begin van 'Ik, Claudius' vertelt de keizer dat zijn oudoom de oude Sibyllijnse orakelboeken heeft laten redigeren tot er een officiële versie was. Claudius heeft in een handschrift van Augustus een uit de officiële lijst verwijderd orakel gevonden, en dat orakel blijkt zijn levensloop nauwkeurig te voorspellen. De toon is gezet: de lezer weet dat een machthebber een bepaalde versie van een verhaal kan schrijven, en de lezer weet dat zelfs Augustus – die toch vaak als de brave Hendrik van de familie wordt afgeschilderd – sjoemelde met teksten. Weet de lezer dan nog zeker dat hij de verklaringen van Claudius kan geloven?
Hij moet het er mee doen, en krijgt een mooi beeld van de soap die de Romeinse politieke elite heeft opgevoerd. Het decor waar zich de soap afspeelt geeft ook doorkijkjes naar de buitenste regionen van het rijk. Met name het noorden, de strijd in Germanië, komt vaak langs. Soms krijg je het idee dat Graves – hij schreef in het interbellum – met enig genoegen de ruwheid van *the Germans* neerpent. Caligula heeft Germaanse lijfwachten. Als hij is doodgestoken, staan de lijfwachten op het punt een bloedbad aan te richten onder het publiek, maar 'het signaal voor de keizerlijke bevelen deed hen verstijven tot standbeelden'. Gniffel. Twee dagen verder rennen ze toch weer als richtingloze woestelingen rond, maar 'het keizerlijk saluut bracht hen tot een besluit. Ze renden naar voren en riepen: 'Hoch! Hoch!' Lang leve keizer Claudius!' Graves' tekst laat zich lezen op meerdere niveaus; ironie voert de boventoon.
Deze maand verschijnt bij dezelfde uitgeverij een vervolg op 'Ik, Claudius'. De titel is 'Claudius, de God' en dit boek is eveneens geschreven door Robert Graves.

Siward Tacoma

Deze maand verschijnt bij dezelfde uitgeverij een vervolg op 'Ik, Claudius'. De titel is 'Claudius, de God' en dit boek is eveneens geschreven door Robert Graves.